

το 490 και το 480 π.Χ. στον Μαραθώνα και τη Σαλαμίνα

490 und 480 v. Chr. Marathon und Salamis

Αγαπητοί φίλοι.

**Ποιοι είμαστε,
Η δυστυχία του να είσαι Έλληνας.**

Αυτά τα δύο βιβλία μας βάζουν σε σκέψεις εμάς τους Έλληνες. Ακόμα και οι τίτλοι των βιβλίων μας εκνευρίζουν.

Φαίνεται ότι κρύβουν κάτι φιλοσοφικό. Σαν να λέμε «Γνώρισε τον εαυτό σου» ή κάτι τέτοιο Είναι φυσιολογικό να αναρωτιέται κανείς ποιοι είναι αυτοί οι Έλληνες, με τα πέντε και πλέον χιλιάδες χρόνια ιστορίας τους. Και είναι επίσης φυσιολογικό για έναν Έλληνα να υποφέρει όταν δεν γνωρίζει την ιστορία του.

Στο βιβλίο του «Ποιοι είμαστε;», ο Πρεβελάκης εξηγεί γιατί η δίκαιη συνύπαρξη των λαών σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο με τον ελληνικό πολιτισμό. Με άλλα λόγια, με τη δημοκρατία. Είχα πειστεί τόσο πολύ από τις ιδέες των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων, και ο Πρεβελάκης επιβεβαιώνει και ενισχύει την άποψή μου.

Η Ελλάδα γιορτάζει την επανάσταση του 1821 ως το μεγαλύτερο επίτευγμά της. Είναι πράγματι έτσι; Δεν υπήρχε κάτι πιο σημαντικό πριν από αυτό; Τι γίνεται με τις νίκες επί των Περσών το 490 και το 480 π.Χ. στον Μαραθώνα και τη Σαλαμίνα;

Πολλά πράγματα δεν μάθαμε στο σχολείο, ή τα μάθαμε λάθος. Όμως ο Μαραθώνας και η Σαλαμίνα μνημονεύονται από εμάς τους μαθητές ως ένα σπουδαίο ιστορικό γεγονός. Δεν είχα συνειδητοποιήσει τότε ότι σήμαινε τη σωτηρία της Ελλάδας. Το συνειδητοποίησα αυτό όταν διάβασα τα βιβλία ιστορίας.

«Με τη νίκη τους επί των Περσών, οι αρχαίοι Έλληνες δεν έσωσαν μόνο τους εαυτούς τους, αλλά ολόκληρη την Ευρώπη. Είναι όχι μόνο η σημαντικότερη, αλλά και η μοναδική νίκη της Ελλάδας εναντίον μιας εισβολής. Η μοναδική νίκη χωρίς εξωτερική βοήθεια". Χωρίς αυτή τη νίκη, λένε όλοι οι μεγάλοι παγκόσμιοι ιστορικοί, ίσως μόνο οι αρχαιολόγοι θα γνώριζαν σήμερα το όνομα Ελλάδα. Δεν θα υπήρχε δημοκρατία και δεν θα υπήρχε ελληνικός πολιτισμός.

Οφείλουμε τη σημερινή μας ύπαρξη στις νίκες εναντίον των Περσών. Η επανάσταση του 1821 δεν αφορούσε απαραίτητα τη διάσωση του Ελληνισμού. Μετά την ακμή της Αρχαίας Αθήνας, δεν μπορούσε πλέον να σβήσει.

Με τον ελληνικό πολιτισμό, οι Έλληνες είχαν ένα ισχυρό «όπλο» στα χέρια τους. Οι Ρωμαίοι κατακτητές αποδέχθηκαν, υιοθέτησαν και ανέπτυξαν περαιτέρω τον πολιτισμό μας. Ωστόσο, η μετατροπή της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας σε Βυζαντινή Αυτοκρατορία και η επακόλουθη βυζαντινή θεοκρατία εμπόδισαν την περαιτέρω επιστημονική πρόοδο. Υπό την οθωμανική κυριαρχία, ο ελληνικός πολιτισμός ήρθε να μας σώσει. Βοήθησε τους «σκλαβωμένους» Έλληνες να αποκτήσουν εξουσία, υψηλά πολιτικά αξιώματα και μεγάλο πλούτο. Σήμερα, αναρωτιέται κανείς γιατί οι πλούσιοι Έλληνες και η ισχυρή εκκλησία δεν κατάφεραν να επανεκπαιδεύσουν τους Οθωμανούς. Μήπως ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε' είχε ίσως αυτό στο μυαλό του; Μήπως γι' αυτό ο Πατριάρχης Γρηγόριος Ε' ήταν εναντίον της επανάστασης του 1821; Δύσκολο να αποδειχθεί. Σε κάθε περίπτωση, η ειρηνική επιβολή της ελληνικότητας υπό την οθωμανική κυριαρχία ήταν μια πιθανή επιλογή. Θα έλεγα πως ναι.

Και έτσι συνεχίζεται η ιστορία με τον ελληνικό πολιτισμό. Όλη η Ευρώπη ενδιαφέρεται γι' αυτόν. Η εποχή του Διαφωτισμού ανατέλλει. Και σήμερα, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, σύμφωνα με τον Πρεβελάκη, είναι και πάλι ο ελληνικός πολιτισμός και κυρίως η δημοκρατία που θα σώσει την ανθρωπότητα. Με την προϋπόθεση ότι: Οι άνθρωποι είναι πρόθυμοι ή ικανοί να σώσουν τον εαυτό τους.

Με λίγα λόγια. Αυτό που θέλω να πω είναι το εξής: Η νίκη επί των Περσών ήταν η σωτηρία μας. Το αν θα υπήρχε μια καλύτερη εναλλακτική λύση αντί της επανάστασης του 1821 είναι κάτι που κανείς δεν μπορεί να αποδείξει εκ των υστέρων.

Η ιστορική μου ζυγαριά γέρνει περισσότερο υπέρ του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε' και του Αδαμάντιου Κοραή.

Αλλά η ιστορία δεν μπορεί να αλλάξει.

Ζούμε σε πολύ ταραγμένους καιρούς. Αναρωτιέται κανείς γιατί οι άνθρωποι πολεμούν ο ένας τον άλλον. Μήπως έχει να κάνει με την εξέλιξη; Έχουν μειωθεί τα «ειρηνικά» γονίδια του Homo sapiens; Έχουν επικρατήσει οι επιθετικοί άνθρωποι στη μακρά εξελικτική ιστορία σχεδόν 200.000 ετών; Μήπως οι ειρηνικοί άνθρωποι φαγώθηκαν από τα λιοντάρια;

Τέτοια ερωτήματα δεν μπορούν να απαντηθούν σε ένα σχόλιο. Συνιστώ να διαβάσετε το βιβλίο μου. «Γενετική και κοινωνία». Αλλά αυτό το πράγμα μπορεί να ειπωθεί εδώ. Τα γονίδια από μόνα τους δεν κάνουν έναν άνθρωπο. Η παιδεία είναι μέρος αυτού. Μήπως οι αρχαίοι Έλληνες είχαν περισσότερη από αυτήν; Και

αν ναι; Πόσο μορφωμένοι είναι οι σύγχρονοι Έλληνες; Ειδικά αυτοί στη Γερμανία; Ή συγκεκριμένα εμείς στη Στουτγάρδη;

Μερικά γεγονότα δείχνουν όλη την αθλιότητα. Δεν έχουμε ελληνικό σπίτι στη Στουτγάρδη. Δεν καταφέραμε να κρατήσουμε το καλό κτίριο του Λυκείου. Έχουμε δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές εκλογές από το 1996 και θα μπορούσαμε να έχουμε περισσότερους από δύο δημοτικούς συμβούλους. Εδώ και 30 χρόνια δεν έχουμε εκλέξει Έλληνα στο δημαρχείο της Στουτγάρδης. Η Ελληνική Κοινότητα, η μόνη πολιτική οργάνωση των Ελλήνων, είχε κάποτε 5.000 μέλη. Σήμερα είναι μόνο 70. Το ελληνικό σύνταγμα προβλέπει ότι το ΣΑΕ εκπροσωπεί τους Έλληνες που ζουν στο εξωτερικό (άρθρο 108). Το ΣΑΕ είναι ανενεργό για περισσότερα από 20 χρόνια. Για περισσότερα από 5 χρόνια, το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών αναζητά κατάλληλους Έλληνες για να συγκαλέσει την ιδρυτική συνέλευση του νέου ΣΑΕ. Πρόσφατα, το ελληνικό κράτος χορήγησε στους Έλληνες που ζουν στο εξωτερικό το δικαίωμα να ψηφίζουν με επιστολική ψήφο στις ευρωεκλογές. Να ψηφίζουν, αλλά να μην εκλέγονται. Χειροκροτούμε και ευχαριστούμε την ελληνική κυβέρνηση.

Οι Έλληνες γονείς απαιτούν από το ελληνικό κράτος εκπαιδευτικούς για να εκπαιδεύουν τα παιδιά τους. Αντί για δασκάλους, το κράτος στέλνει ευζώνους στρατιώτες. Οι γονείς λένε ευχαριστώ και ξεχύνονται στους δρόμους της Στουτγάρδης κατά δεκάδες χιλιάδες, ζητωκραυγάζοντας.

Στο σχολείο, ένας μαθητής με ένα τέτοιο αποδεικτικό θα είχε αποτύχει.

Ο καλύτερος παιδαγωγός στον κόσμο, ο Φθενάκης, και ο καλύτερος εκπαιδευτικός στην Ελλάδα, ο Δαμανάκης, μίλησαν σε επιστημονική ημερίδα (15 Μαρτίου.25) για την εκπαίδευση των παιδιών. Μόνο μερικές δεκάδες γονείς παρευρέθηκαν. Στην περιοχή της Στουτγάρδης ζουν περίπου 60.000 Έλληνες. Σύλλογοι από την Αμερική, τον Καναδά και το ΣΑΕ από την Αυστραλία μας ευχαρίστησαν για την αποστολή των αναφορών της ημερίδας και θέλησαν να μάθουν περισσότερα. Μεγάλο ενδιαφέρον εκεί, λίγη προσοχή εδώ. Υπάρχουν τέτοιες διαφορές μεταξύ των Ελλήνων της Ευρώπης και των Ελλήνων του υπερπόντου; Και αν ναι, θα ήταν αυτό ένα θέμα για μια ημερίδα;

Θα ήθελα όμως να κλείσω το σχόλιό μου με μια θετική νότα.

Έχω σε μεγάλη εκτίμηση τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο. Είναι ένας πολύ σοφός άνθρωπος. Ένας μεγάλος λόγιος. Την τελευταία φορά που βρέθηκα στο Στρασβούργο ήταν για να τον υποστηρίξω στις προσπάθειές του να βρει μια κοινή ημερομηνία για το Πάσχα με τον Πάπα Φραγκίσκο. Ο Πάπας είναι τώρα σε καλύτερη υγεία. Ελπίζω ότι η επίσκεψη στη Νίκαια θα πραγματοποιηθεί.

Στην ομιλία του στο Στρασβούργο, ο Πατριάρχης είπε, μεταξύ άλλων, ότι οι Έλληνες και οι Τούρκοι πρέπει να μάθουν από τους Γάλλους και τους Γερμανούς

και να προωθήσουν την ελληνοτουρκική φιλία. Οι Τούρκοι και οι Έλληνες έχουν πολλά κοινά.

Αυτό το έχω ακούσει τόσο ξεκάθαρα μόνο από το πρότυπο μου, τον Μίκη Θεοδωράκη.

Ο Βαρθολομαίος δεν είναι ο μόνος εκκλησιαστικός άνθρωπος που εκτιμώ. Ο παπα-Πέτρος, ο παπα-Δημήτρης, ο Ιερέας Απόστολος και πολλοί, πολλοί άλλοι είναι ανάμεσά τους.

Μερικές φορές αναρωτιέμαι αν ξέρουν ότι είμαι ένα πρώην παιδί του Λαμπράκη. Ή μήπως αυτός είναι ο λόγος;

Όπως και να 'χει. Αν η συνεργασία μας υπηρετεί την ειρήνη και την ελληνοτουρκική φιλία, τότε δεν θα κουραστώ ποτέ να γνωρίζω περισσότερους ανθρώπους της εκκλησίας.

Και έχω μια άμεση αποστολή για τους Ελληνορθόδοξους: θα πρέπει να συνεργαστούν με τους Ρώσους Ορθόδοξους και να κάνουν ό,τι μπορούν για να τερματιστεί ο πόλεμος στην Ουκρανία.

Τουλάχιστον θα πρέπει να προσπαθήσουν.

Κ.Κ.
Αρκάδας

490 und 480 v. Chr. Marathon und Salamis

Liebe Freundinnen und Freunde.

Ποιοι είμαστε, (Wer sind wir?)

Η δυστυχία του να είσαι Έλληνας.(Das Elend, Grieche zu sein)

Diese beiden Bücher machen uns Griechen nachdenklich. Schon die Buchtitel irritieren uns.

Sie scheinen etwas Philosophisches zu verbergen. Also „Erkenne dich selbst“ oder so ähnlich. Es ist normal, dass man sich fragt, wer diese Griechen mit ihren über fünftausendjährige Geschichte, sind. Und es ist auch normal, dass ein Grieche unter der Unkenntnis seiner Geschichte leidet.

In seinem Buch „Ποιοι είμαστε, (Wer sind wir?)“ erklärt Prevelakis, warum ein gerechtes Zusammenleben der Völker in einer globalisierten Welt nur durch die griechische Kultur garantiert werden kann. Also Demokratie. Ich war so überzeugt von den Ideen der alten griechischen Philosophen, und Prevelakis bestätigt und bestärkt meine Meinung.

Griechenland feiert die Revolution von 1821 als seine größte Errungenschaft. Ist das wirklich so? Gab es nicht vorher etwas Wichtigeres? Was ist mit den Siegen über die Perser 490 und 480 v. Chr. bei Marathon und Salamis?

Vieles haben wir in der Schule nicht oder falsch gelernt. Aber Marathon und Salamis ist uns Schülern als großes historisches Ereignis in Erinnerung geblieben. Dass es die Rettung Griechenlands bedeutete, war mir damals nicht so klar. Das kam erst durch das Lesen von Geschichtsbüchern.

„Die alten Griechen haben mit ihrem Sieg über die Perser nicht nur sich selbst, sondern ganz Europa gerettet. Es ist nicht nur der wichtigste, sondern auch der einzige Sieg Griechenlands gegen eine Invasionsmacht. Der einzige Sieg ohne fremde Hilfe. Ohne diesen Sieg, sagen alle bedeutenden Welthistoriker, würden heute vielleicht nur noch Archäologen den Namen Griechenland kennen. Es gäbe keine Demokratie und keine griechische Kultur“.

Den Persersiegern verdanken wir also unsere heutige Existenz. Bei der Revolution von 1821 ging es nicht unbedingt um die Rettung des Griechentums. Dieses war nach der Blütezeit des Antiken Athen nicht mehr auszulöschen.

Mit der griechischen Kultur hatten die Griechen eine mächtige „Waffe“ in der Hand. Die römischen Besatzer akzeptierten, übernahmen und entwickelten unsere Kultur weiter. Die Umwandlung des Oströmischen Reiches in das

Byzantinische Reich und die darauffolgende byzantinische Theokratie verhinderten jedoch den weiteren wissenschaftlichen Fortschritt. Unter osmanischer Herrschaft rettete uns die griechische Kultur. Sie verhalf den „versklavten“ Griechen zu Macht, hohen politischen Ämtern und großem Reichtum. Heute fragt man sich, warum es den reichen Griechen und der mächtigen Kirche nicht gelungen ist, die Osmanen umzuerziehen. Hat Patriarch Grigorios E. vielleicht daran gedacht? War Patriarch Grigorios E' deshalb gegen die Revolution von 1821? Schwer zu beweisen. Jedenfalls war eine friedliche Durchsetzung des Griechentums unter osmanischer Herrschaft eine mögliche Option. Würde ich sagen.

Und so geht es weiter mit der griechischen Kultur. Ganz Europa interessiert sich für sie. Das Zeitalter der Aufklärung bricht an. Und heute, im Zeitalter der Globalisierung, so Prevelakis, ist es wieder die griechische Kultur, vor allem die Demokratie, die die Menschheit retten wird. Vorausgesetzt. Die Menschen wollen oder können sich retten.

Kurzum. Was ich sagen will, ist folgendes: Der Sieg über die Perser war unsere Rettung. Ob es statt der Revolution von 1821 eine bessere Alternative gegeben hätte, kann im Nachhinein niemand beweisen.

Meine historische Waage neigt sich eher auf die Seite von Patriarch Grigorios E' und Adamantios Korais.

Aber die Geschichte lässt sich nicht ändern.

Wir leben in einer sehr unruhigen Zeit. Man fragt sich, warum sich die Menschen bekriegen. Hat das vielleicht etwas mit der Evolution zu tun? Sind die „friedlichen“ Gene des Homo Sapiens weniger geworden? Haben sich in der langen Evolutionsgeschichte von fast 200.000 Jahren die aggressiven Menschen durchgesetzt? Wurden die friedlichen Menschen von den Löwen gefressen?

Solche Fragen lassen sich in einem Kommentar nicht beantworten. Da empfehle ich die Lektüre meines Buches. „Genetik und Gesellschaft“. Aber so viel sei hier gesagt. Gene allein machen noch keinen Menschen. Bildung gehört dazu. Ob die alten Griechen mehr davon hatten? Und wenn ja? Wie gebildet sind die Neugriechen? Vor allem die in Deutschland? Oder speziell die in Stuttgart?

Ein paar Daten zeigen die ganze Misere. Wir haben kein griechisches Haus in Stuttgart. Wir haben das gute Lyzeums Gebäude nicht halten können. Seit 1996 haben wir das Kommunalwahlrecht und könnten mehr als zwei Stadträte haben. In 30 Jahren haben wir keinen Griechen ins Stuttgarter Rathaus gewählt. Die Griechische Gemeinde, die einzige politische Organisation der Griechen, hatte früher 5.000 Mitglieder. Heute sind es nur noch 70. Die griechische Verfassung sieht die SAE. als Vertretung der Auslandsgriechen vor (Artikel 108). Seit mehr als 20 Jahren ist die SAE inaktiv. Seit mehr als 5 Jahren sucht das griechische

Außenministerium nach geeigneten Griechen, um die Gründungsversammlung der neuen SAE einzuberufen. Zuletzt hat der griechische Staat den Auslandsgriechen das Recht eingeräumt, per Briefwahl an den Europawahlen teilzunehmen. Wählen, aber nicht gewählt werden. Wir jubeln und danken der griechischen Regierung.

Griechische Eltern verlangen vom griechischen Staat Lehrer für die Ausbildung ihrer Kinder. Statt Lehrer schickt der Staat Euzonoi-Soldaten. Die Eltern bedanken sich und strömen zu Zehntausenden jubelnd auf die Straßen Stuttgarts.

In der Schule wäre ein Schüler mit einem solchen Zeugnis durchgefallen.

Auf einer wissenschaftlichen Tagung (15.März.25) über die Bildung der Kinder sprachen der beste Pädagoge der Welt, Fthenakis, und der beste Pädagoge Griechenlands, Damanakis. Nur wenige Dutzend Eltern waren gekommen. Rund 60.000 Griechen leben in der Region Stuttgart. Verbände aus Amerika, Kanada und die SAE aus Australien haben sich für die Zusendung der Tagungsberichte bedankt und wollten mehr wissen. Großes Interesse dort, wenig Aufmerksamkeit hier. Gibt es solche Unterschiede zwischen den Griechen in Europa und denen in Übersee? Und wenn ja, wäre das ein Thema für eine Tagung?

Aber ich möchte meinen Kommentar mit einer positiven Nachricht beenden.

Ich schätze Patriarch Bartholomaios sehr. Er ist ein sehr kluger Mann. Ein großer Gelehrter. Das letzte Mal war ich in Straßburg, um ihn in seinen Bemühungen zu unterstützen, mit Papst Franziskus ein gemeinsames Osterdatum zu finden. Dem Papst geht es inzwischen gesundheitlich besser. Ich hoffe, dass der Besuch in Nikaia klappt.

In Straßburg hat der Patriarch in seiner Rede unter anderem gesagt: Die Griechen und die Türken sollen von den Franzosen und den Deutschen lernen und eine griechisch-türkische Freundschaft vorantreiben. Türken und Griechen haben viele Gemeinsamkeiten.

Das habe ich in dieser Klarheit bisher nur von meinem Vorbild Mikis Theodorakis gehört.

Bartholomaios ist nicht der einzige Kirchenmann, den ich schätze. Papa-Petros, Papa-Dimitris, Iereas Apostolos und viele, viele andere gehören dazu.

Manchmal frage ich mich, ob sie wissen, dass ich ein ehemaliger Lambrakis-Junge bin. Oder ist das vielleicht der Grund?

Wie dem auch sei. Wenn unsere Zusammenarbeit dem Frieden und der griechisch-türkischen Freundschaft dient, dann werde ich nicht müde, noch mehr Kirchenleute kennen zu lernen.

Und gleich hätte ich einen Auftrag für die Griechisch-Orthodoxen: Sie sollten mit den Russisch-Orthodoxen zusammenarbeiten und alles tun, um den Krieg in der Ukraine zu beenden.

Zumindest sollten sie es versuchen.

K.K.
Arkadas .